

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Садово-паркового господарства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор з
навчально-методичної
та виховної роботи,
д.б.н., проф.

_____ В.П.Новак
“ _____ ” _____ 2015року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи містобудування
(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство»
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність «Садово-паркове господарство»
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
(назва спеціалізації)
інститут, факультет, відділення агробіотехнологічний факультет
(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма з _____ Основ містобудування _____ для студентів III курсу
(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство», спеціальністю
«Садово-паркове господарство» освітній рівень «Бакалавр».

Розробники: Жихарева Катерина В`ячеславівна, асистент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри садово-паркового господарства

Протокол від "25" серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри садово-паркового господарства

_____ (проф. В.М.Черняк)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

© _____, 2015 рік
© _____, 2016 рік

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ. ЙОГО МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Мета дисципліни –ознайомити студентів із основними положеннями теорії містобудування, з характером дослідницьких задач, які стоять перед інженером лісового та садово-паркового господарства.

В курсі лекцій подаються основи теорії містобудування та районного планування у відповідності із задачами повного висвітлення теоретичних проблем формування, функціонування та розвитку містобудівельних об'єктів.

Під час вивчення дисципліни студенти повинні одержати теоретичні знання про закономірності містобудівельних процесів. Дисципліна спрямована на вивчення планувальної організації систем розселення та населених місць, особливості їх формування, функціонування та розвитку у взаємозв'язку із соціально-економічними та природними умовами. Основна увага приділяється вирішенню функціонально-практичних завдань та питанням художньої творчості.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

✓ **знати:**

- роль містобудування у сучасному суспільстві;
- рівні містобудівельного проектування;
- класифікації населених місць і районів розселення;
- загальні питання планування міст;
- соціально-економічні, екологічні, інженерно-технічні та естетичні основи містобудівельної теорії.

✓ **вміти:**

- проводити функціонально-містобудівельний аналіз;
- аналізувати композиційну структуру містобудівельних об'єктів

Структурно-логічна схема предмету:

Блок дисциплін, на яких базується даний предмет

Нарисна геометрія з основами графіки
Історія садово-паркового мистецтва
Парковпорядкування
Основи екології
Лісознавство
Кліматологія
Ґрунтознавство
Економіка лісового та садово-паркового господарства
Будівництво та експлуатація садово-паркових об'єктів
Містобудівельне законодавство

Основи містобудування

Блок навчальних предметів, які базуються на даному предметі

Ландшафтна архітектура
Організація садово-паркового господарства
Лісопаркове господарство
Консервація, реконструкція, реставрація садово-паркового об'єктів
Експлуатація садово-паркових об'єктів
Заповідна справа

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Теми та їх короткий зміст

Вступ. Мета і завдання дисципліни.

Розділ I. Основи районного планування.

1.1. *Сутність та поняття розселення як основи територіального і регіонального планування.*

Зміст, структура і основні принципи формування систем розселення.

Групові системи населених місць. Регіональні системи – основа територіального розвитку країни. Перетворення сільського розселення. Агломерації .

Види, форми і системи розселення. Розселення в схемах і проектах районного планування. Вибір раціонального варіанту розселення.

1.2. *Методологічні основи районного планування.*

Значення районного планування. Містобудівна основа районного планування. Об'єкти та види районного планування. Взаємозв'язок районного планування з іншими видами планування і проектування. Схеми і проекти районного планування.

1.3. *Аналіз території, природних умов та ресурсів.*

Аналіз території. Природні умови та ресурси. Комплексна оцінка території. Демографічна ємність території. Населення і трудові ресурси.

Розділ II.

2. Генеральний план міста. Типологізація міст.

2.1. *Функціональна та композиційна структури міста як основа територіального проектування.*

Планувальна структура і функціональне зонування території..

Типи і елементи планувальної структури.

Культурно-побутове обслуговування населення. Організація масового відпочинку, курортного лікування і туризму.

Транспортна інфраструктура .Інженерні комунікації .

Інженерна підготовка території.

2.2. *Розвиток господарства і планувальна організація виробничих зон.* Розвиток та розташування промисловості. Лісове господарство. Складське господарство. Наука. Невиробнича сфера. Виробнича база будівництва.

2.3. *Архітектурно-естетична організація території*

Місто і ландшафт

2.4. *Охорона оточуючого середовища.* Охорона основних компонентів природи. Інженерно-екологічне зонування і система заходів по охороні оточуючого середовища. Охорона пам'яток історії та культури. Екологічна експертиза проектів. Структура, зміст і юридична основа еколого-експертного заключення. Екологічні вимоги, пред'явлені до проектів.

2.5. *Організація проектування. Основні напрямки розвитку районного планування.*
Організація проектування. Склад проектних матеріалів. Затвердження проектної документації. Принципи реалізації схем і проектів районного планування. Використання методів математичного моделювання.

Розділ III. Структура містобудівних знань.

3.1. Структура містобудівних знань. Основні поняття.

Структура і об'єкт містобудівної діяльності. Значення природних факторів у формування містобудівних систем. Ієрархія містобудівних систем. Рівні містобудівного проектування. Взаємозв'язок рівнів містобудівного проектування і планування. Різниця в змісті проектних і дослідницьких задач по рівнях проектування.

3.2. *Типологія містобудівних об'єктів.* Види типології містобудівних об'єктів. Класифікація населених місць і районів розселення. Класифікація елементів міста і функціональне зонування. Планувальні класифікації. Розвиток містобудівних типологій. Програма і завдання розвитку містобудівних об'єктів. Містобудівна організація території.

3.3. Планувальна організація містобудівних систем.

Місто як форма розселення. Генеральний план міста. Функціональне зонування міста. Планувальна структура міста. Розвиток міста. Транспортна інфраструктура сельбищної зони. Житлова забудова. Функції і структура озеленення території. Роль озелених територій в охороні природних компонентів міського середовища. Виробнича зона. Складська зона. Зони зовнішнього транспорту. Приміська зона.

2.4. Містобудівна теорія та її взаємозв'язок з іншими науками.

Соціально-економічні основи містобудівної теорії. Особливості прикладних соціально-містобудівних досліджень. Ландшафтно-екологічний підхід в містобудуванні. Структура і динаміка ландшафту. Наукові основи ландшафтно-екологічного підходу. Завдання містобудівної екології. Інженерно-технічні основи містобудівної теорії, синтез наукових знань.

Розділ 4. Комплексний аналіз території.

4.1. Функціонально-містобудівна оцінка.

Розробка соціально-функціональних програм-завдань на проектування. Проектний аналіз території. Комплексна оцінка території. Передпроектне районування території і балансовий аналіз. Розташування містобудівних об'єктів. Теоретичні дослідження. Функціонально-типологічний аналіз. Аналіз територіальних зв'язків і містобудівне районування. Балансовий аналіз в містобудівельному проектуванні. Екологічний аналіз та охорона оточуючого середовища. Містобудівна реконструкція. Еволюційний підхід до реконструкції міста. Кількісні методи в містобудівному аналізі. Модель Д.Форрестера. Структурно-функціональний аналіз містобудівної системи.

4.2. Композиційно-містобудівна оцінка.

Об'єкт містобудівної композиції. Функціональна обумовленість композиційного рішення. Прогнозування в композиційному аналізі. Особливості композиції містобудівних об'єктів як великих територіальних систем. Проект і реалізація містобудівних композицій. Елементи містобудівних композицій. Характер композиційних елементів систем. Цілісність містобудівних систем. Розвиток композиції містобудівних систем.

4.3. Естетика міста.

Місто як естетичний об'єкт. Аспекти художньої діяльності в містобудуванні. Естетична оцінка і сприйняття міста. Загальні характеристики і умови містобудівної творчості. Зміст і форма в містобудівному мистецтві. Взаємоз'язок раціонального та інтуїтивно-художнього в містобудівній творчості. Процес художньої творчості в містобудуванні. Мова містобудівного мистецтва. Опис і аналіз містобудівної композиції. Функціональні і композиційні моделі опису міста. Зміст значення елементів містобудівної композиції. Формування художньої структури міста. Цілісність містобудівної композиції.

2.2. Теми практичних занять та графічних робіт

1. Комплексна оцінка території.

Аналіз проекту районного планування Білоцерківського району.

Аналіз схеми планування території сільської ради.

2. Планувальна структура і функціональне зонування території.

3. Генеральні плани фермерських господарств.

4. Закони України в галузі містобудування.

Склад, порядок розробки, узгодження та затвердження містобудівної документації.

5. Класифікація елементів міста і функціональне зонування.

Аналіз генерального плану міста. Планувальна структура міста.

6. Функціонально-містобудівна оцінка території.

7. Композиційно-містобудівна оцінка території.

3. НАВЧАЛЬНО–МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Рекомендована література

1. Архитектурная композиция садов и парков. /Под общ. ред. А.П.Вергунова. – М.: Стройиздат, 1980. -249 с.
2. Ауров В.В., Буга В.П., Демидов С.В. Градостроительное проектирование. – М.: Стройиздат, 1989.– 432 с.: ил.
3. Батикус В.Э., Горохов В.А., Лунц Л.Б., Росторгуев О.С. Инженерное благоустройство городских территорий. – М.: Стройиздат,1979. – 223 с.
4. Білоконь Ю.М. Проблеми містобудівного розвитку територій. Навчальний посібник. /За редакцією І.О.Фоміна.– К.: Укрархбудінформ, 2001. – 79 с.
5. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. (Сутність та значення). Навчальний посібник. /За редакцією І.О.Фоміна.– К.: Укрархбудінформ, 2001. – 106 с.
6. Білоконь Ю.М. Функція та структура форми в регіональному плануванні./За редакцією І.О.Фоміна.– К.: Укрархбудінформ, 2002. – 97 с.
7. Білоконь Ю.М. Типологія містобудівних об'єктів. Навчальний посібник. /За редакцією І.О.Фоміна.– К.: Укрархбудінформ, 2001. – 67 с.
8. Білоконь Ю.М. Управління розвитком території. (Планувальні аспекти). /За редакцією І.О.Фоміна.– К.: Укрархбудінформ, 2002. – 148 с., іл.
9. Боговая И.О., Теодоронский В.С. Озеленение населенных мест. М.: ВО “Агропромиздат”, 1990.– 239 с.: ил.
10. Вергунов А.П., Денисов М.Ф., Ожегов С.О. Ландшафтное проектирование. – М.: Высшая школа, 1991. – 240 с.
11. Владимиров В.В., Микулина Е.М., Ярыгина З.Н. Город и ландшафт.- М.: Мысль, 1986.- 238с.
12. Горохов В.А. Городское зеленое строительство. – М.: Стройиздат, 1991.– 409 с.:ил.
13. Гостев В.Ф., Н.Н.Юскевич. Проектирование садов и парков. – М.: Стройиздат, 1991.– 340 с.:ил.
14. Глазачев Б.А. Зеленые насаждения на жилых территориях. – К.: Будівельник, 1980.
15. Довідник проектувальника. Містобудування. /За редакцією В.І.Панченко. – К.: Укрархбудінформ, 2002.
16. Ерохин В.И. и др. Озеленение населенных мест. Справочник. – М.: Стройиздат, 1987. – 245 с.
17. Жирнов А.Д., Мельничук Я.В. Реставрація та реконструкція ландшафтних об'єктів. /Програма та навчально-методичний посібник з обмірної практики. – Львів: УкрДЛТУ, 1997. – 18 с.
18. Жирнов А.Д., Гоздог М.Е. Дендропроєктування. Озеленення населених місць. Ландшафтна архітектура. /Завдання та методичні поради з практичних робіт. – Львів: УкрДЛТУ, 1997. – 34 с.
19. Жирнов А.Д., Мельничук В.Я., Вільгельм О.К. Відновлення історичних об'єктів ландшафтної архітектури. /Навчально-методичний посібник з курсового

та дипломного проектування для студентів за спеціальністю “Ландшафтна архітектура”, “Садово-паркове господарство”. – Львів: УкрДЛТУ, 1996. – 47 с.

20. Залеская Л.С., Микулина Е.М. Ландшафтная архитектура. – М.: Стройиздат, 1979. – 240 с.

21. Краткий справочник архитектора. Ландшафтная архитектура. /Под ред. доктора архитектуры И.Д.Родичкина. – Киев: Будівельник, 1990.– 239 с.: ил.

22. Кучерявий В.П. Урбоекологія. – Львів: Світ, 1999. – 345 с.

23. Кучерявий В.А. Зеленая зона города. – К.: Наукова думка, 1981. – 248 с.

24. Кучерявий В.П. На зеленых орбитах Львова.- Львів: Каменяр, 1972. – 107с.

25. Кучерявий В.А. Влияние факторов внешней среды на экологическую структуру зеленой зоны города // Лесн. хоз-во, лесн. бум. и деревообраб. пром-сть. – Киев: Будівельник, 1983.

26. Кучерявий В.А. Природная среда города.- Львів: Вища школа, 1984. – 143с.

27. Кучерявий В.А. Урбоекологические основы фитомелиорации, ч.1. Урбоекологія. – М.: НПО “Информация”, 1991. – 375с.

28. Кучерявий В.А. Урбоекологические основы фитомелиорации, ч.2. Фитомелиорация.- М.: НПО “Информация”, 1991.– 288с.

29. Кучерявий В.П. Урбоекологія.- Львів: Світ, 1999. – 360с.

30. Кучерявий В.П. Екологія.- Львів: Світ, 2000.

31. Методические рекомендации по составлению десятилетнего плана развития комплексных зеленых зон городов и поселков городского типа Украинской ССР на 1991–2000 гг. /Редакционная коллегия: Е.Е.Ключниченко, Я.Д.Садовенко, Н.П.Абесинова. – КиевНИИПградостроительства, 1988.

32. Методические указания по проектированию, строительству и приемке в эксплуатацию парков, скверов и других объектов комплексного благоустройства в городах УССР: РД МУ 204 УССР 041-84 – “КиевНИИПградостроительства”, 1984. – 158 с.

33. Николаевская З.А. Садово-парковый ландшафт. – М.: Стройиздат, 1989. – 341 с.

34. Остапенко Б.Ф., Жирнов А.Д. Озеленение сельских населенных мест. – Харьков: ХСХИ, 1973. – 280 с.

35. Рубцов Л.И., Лаптев А.А. Справочник по зеленому строительству. – К.: Будівельник, 1971. – 341 с.

36. Северин С.И. Комплексное озеленение в благоустройстве городов. – К.: Будівельник, 1975. – 227 с.

37. Справочник проектировщика. Градостроительство./ Под общ. редакцией проф. В.Н.Белюсова. – М.: Стройиздат, 1978. – 361 с.

ДБН (у відповідності з темою):

38. Державні будівельні норми. ДБН 79-92. (РСН 79-86). Житлові будинки для індивідуальних забудовників України. /Мінінвестбуд України. – К.:УкрНДІПромцивільсільбуд Міністерства інвестицій і будівництва України, 1992.

39. Державні будівельні норми України. Містобудування, планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92. Видання офіційне. – К.: Мінінвестбуд України, 1992. – 68 с.
40. Правила утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів України. Затверджені наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 29.07.94 №70.
41. Нормы проектирования зеленых насаждений городов в различных природных зонах Украинской ССР. РСН 183-76. – Киев, 1974. – 118 с.

3.2. Самостійна робота студентів

Основним завданням самостійної роботи студентів є розвиток вміння набувати знання шляхом особистого пошуку. У завдання самостійної роботи входить також формування у студентів зацікавлення до творчого підходу при проведенні наукової, навчальної та пізнавальної роботи. Відповідальною формою самостійної роботи є оволодіння вміння її організувати з використанням технічних засобів навчання, користуватися рекомендованою літературою, аналізувати прочитане, вибрати основне, істотне, записування прочитаного у вигляді тез та конспекту.

Ефективність самостійного засвоєння матеріалу буде досконалою, якщо працювати з навчально методичною літературою на добре організованому робочому місці в читальному залі, бібліотеці, аудиторії кафедри, кімнаті для занять в гуртожитку або в домашніх умовах.

Консультації з самостійної роботи проводяться в спеціально виділені для цього години. У лабораторії надаються робочі місця, методичні розробки, необхідна література. Консультація забезпечується викладачем.

Рекомендована література для самостійної роботи наведена у **розділі 3.1**. Виконання домашніх контрольних завдань є підготовкою до модульних контрольних робіт.

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Контроль знань студентів здійснюється згідно модулів (див. *Розділ 4.1.*). Питання для проведення контролю додаються.

4.1. Графік роботи і контролю знань студентів

<i>Модуль</i>	<i>Тиждень</i>	<i>К-ть годин</i>	<i>Назва роботи</i>	<i>Бали</i>
I	1	2	Сутність та поняття розселення як основи територіального і регіонального планування.	5
	2	2	. Методологічні основи районного планування.	5
	3	2	Аналіз території, природних умов та ресурсів.	5
	4	2	МКР№1	10
<i>Всього</i>				25
II	5	2	Функціональна та композиційна структури міста як основа територіального проектування.	5
	6	2	Охорона оточуючого середовища.	5
	7	2	Організація проектування.	5
	8	2	МКР№2	10
<i>Всього</i>				25
III	9	2	Структура містобудівних знань. Основні поняття	5
	10	2	Типологія містобудівних об'єктів.	5
	11	2	Планувальна організація містобудівних систем.	5
	12	2	МКР№3	10
<i>Всього</i>				25
	13	2	Функціонально-містобудівна оцінка.	5
	14	2	Композиційно-містобудівна оцінка.	5
	15	2	Естетика міста.	5
	16	2	МКР№4	10
<i>Всього</i>				25
<i>Разом</i>				100

4.2.Контрольні запитання до заліку

1. Що є предметом містобудування ?
2. Що таке розселення?
3. Об'єкти містобудування.
4. Суб'єкти містобудування.
5. Сформулюйте мету містобудування.
6. Основна мета районного планування.
7. Види районного планування.
8. Поняття містобудівної документації.
9. Види містобудівної документації.
10. Що таке державні стандарти, норми і правила (ДБН, ДСТУ).
11. Поняття проектної документації.
12. Генеральний план населеного пункту.
13. Що таке Генеральна схема планування території України?
14. Інженерно-транспортна інфраструктура
15. За якими показниками проводиться оцінка території .
16. Основна мета комплексної оцінки території .
17. Основні чинники оцінки території.
18. За якими чинниками визначається сприятливість використання території району для сільського господарства.
19. За якими чинниками визначається сприятливість використання території району для розвитку масового відпочинку.
20. Що таке містоформуючі чинники.
21. Які підприємства на території міста називаються містоформуючими.
22. Які підприємства на території міста називаються обслуговуючими.
23. На які групи поділяється населення міста.
24. Перелік функцій життя міського населення, які реалізуються на території міста.
25. Що таке зона.
26. Що таке функціональне зонування.
27. Назвати основні зони і для розміщення яких об'єктів вони використовуються.
28. Що таке планувальна структура міста.
29. Охарактеризуйте компактну структуру міста.
30. Охарактеризуйте лінійну структуру міста.
31. Охарактеризуйте розосереджену структуру міста.
32. Що включає в себе архітектурно-просторова композиція міста.
33. На які групи поділяється система обслуговування населення.
34. На які групи поділяються установи обслуговування у промислових районах .
35. Які установи обслуговування розміщуються в зонах масового відпочинку.
36. Які об'єкти допускається розміщувати межах приміської зони .
37. Які заходи здійснюються з охорони та раціонального використання природних ресурсів.
38. Які чинники визначають загальний характер плану міста.
39. Що таке ансамбль в архітектурі.
40. Назвати основні види інженерних мереж.
41. Що включає в себе система водопостачання міста .
42. . Що включає в себе система каналізування міста .
43. Що включає в себе електрична система міста .
44. Що включає в себе система газопостачання міста .
45. Що таке промислові райони.
46. Що таке санітарно-захисна зона.
47. Класифікація промислових районів за санітарними ознаками.

48. На які містобудівні категорії розділяються промислові райони.
49. Що входить у завдання охорони і поліпшення навколишнього міського середовища .
50. Що є основними джерелами забруднень міського середовища.
51. Екологічні і санітарно-гігієнічні заходи захисту міського середовища.
52. Функціонально-планувальні заходи з охорони навколишнього середовища.
53. Що є методологічним принципом системно-структурного аналізу.
54. Що є основою передпроектного містобудівного аналізу.
55. Що таке урбанізація.
56. Що таке система розселення.
57. За якими принципами формуються системи розселення.
58. Види розселення.
59. Що таке групова система розселення.
60. З чого утворюється регіональна система розселення.
61. Що таке агломерація.
62. Що таке конурбація.
63. Що таке містобудівна система.
64. За якими характеристиками проводиться класифікація міст.
65. Як поділяються міста за господарським профілем (функціональним призначенням)
66. Як поділяється територія за функціональним призначенням.
67. Які зони розміщуються в межах території житлової та громадської забудови.
68. На які планувальні одиниці поділяється сельбищна зона.
69. Що таке транспортна інфраструктура .
70. Що таке інфраструктура.
71. Які об'єкти включає система громадських центрів.
72. Що таке транспортні вузли.
73. Що включають багатофункціональні центри
74. На які групи поділяються міські зелені насадження.
75. Як створюються зелені насадження на магістралях.
76. Зручність в архітектурній діяльності.
77. Міцність в архітектурній діяльності.
78. Економічність в архітектурній діяльності.
79. Краса в архітектурній діяльності.
80. Що таке природний ландшафт.
81. Що таке антропогенний ландшафт.
82. Які основні положення необхідно враховувати при оцінці ландшафту.
83. Що являється основою структурного підходу у містобудуванні.
84. Назвати структурні елементи міста.
85. За якими параметрами проводиться функціонально-містобудівна оцінка
86. Що є результатом комплексного функціонально-містобудівного аналізу.
87. Оцінка природних ресурсів;
88. Аналіз і оцінка антропогенних ресурсів;
89. Соціально –демографічна оцінка;
90. Що є принципами композиційно-містобудівної оцінки.
91. Функціональна обумовленість композиційного рішення.
92. Обумовленість композиційного рішення природними факторами.
93. Естетична оцінка ландшафту.
94. Що є методологічним принципом системно-структурного аналізу.
95. Структурний аналіз ландшафту.
96. Які об'єкти здійснюють вплив на формування населених пунктів.
97. Естетичне сприйняття архітектури .
98. Особливості сприйняття архітектури.
99. Які поняття виражає художня форма в архітектурі.
100. Чим обумовлюється сприйняття об'єкту архітектури.